

Discussie en samenvatting

Voor de discussie aanving werden de leden van het forum in de gelegenheid gesteld de door hen uitgebrachte prae-adviezen nader toe te lichten.

De heer Bol releveerde dat men bij de bosarbeid niet stil mag blijven staan bij het stadium van het handgereedschap, doch dat men zowel in technische als in sociale zin met de ontwikkelingen in andere bedrijfstakken zal moeten meegaan. De machinale arbeid zal meer en meer zijn intrede doen. Deze ontwikkeling maakt het noodzakelijk, dat in de bosbouw tot schaalvergroting wordt gekomen, opdat een economische aanwending van de machines mogelijk zal worden.

De heer Gerritsen beklemtoonde, dat de moderne bosbouw tot nu toe te weinig heeft gedaan aan „marketing”. Onderscheid maakte de heer Gerritsen vervolgens tussen samenwerking in het groot en samenwerking in het klein. Bij de samenwerking in het groot zijn alle partijen betrokken; deze is noodzakelijk voor het onderzoek in de richtingen aangegeven in het prae-advies. In deze samenwerking in het groot kan tevens de voorlichting worden betrokken. De samenwerking in het klein is samenwerking tussen boseigenaren, tussen houthandelaren, tussen industrieën; doch in alle gevallen steeds tussen personen, die elkaar goed kennen.

De heer Memelink stelde, dat het particuliere bosbezit slechts in stand kan worden gehouden met een bijdrage van de overheid. Die bijdrage moet men zien als een beloning voor de boseigenaren voor de aan de gemeenschap verleende diensten. De overheid zal echter een zekere garantie moeten hebben, dat de gelden goed worden besteed, d.w.z. worden aangewend voor de bosinstandhouding. Het bosbezit zal derhalve deskundig moeten worden beheerd, waartoe gekwalificeerd personeel nodig is. Om met dergelijk personeel te kunnen werken op efficiënte wijze is een schaalvergroting dringend noodzakelijk.

De heer de Weichs de Wenne wees erop, dat de andere prae-adviseurs in feite zijn begonnen bij het einde, door ervan uit te gaan, dat men bereid is tot samenwerking. Het al of niet aanwezig zijn van deze bereidheid hangt niet uitsluitend af van financiële, economische of technische omstandigheden, doch wordt in sterke mate psychologisch bepaald. De boseigenaren voelen zich bedreigd, zowel financieel als door bepaalde groeperingen in de gemeenschap die hun bezit te na komen. Indien deze sfeer zo blijft is het voor de boseigenaren moeilijk om zich te bezinnen op samenwerking. Komt daarin echter verandering, dan is de bereidheid stellig aanwezig tot een positieve benadering. Het gaat om een klimaatsverbetering in de bosbouw. Zowel van de overheid als van de gemeenschap verwacht men samenwerking en begrip. De overheid zou bovendien meer voorlichting kunnen geven, nl. in de vorm van voorlichting waarom niet specifiek is gevraagd. Voorts zou de overheid t.a.v. de bestemmingen een soepeler standpunt dienen in te nemen.

Na deze korte toelichtingen op de prae-adviezen bestond er gelegenheid tot vragen stellen, hetgeen leidde tot een geanimeerde discussie. In de eerste plaats werd de vraag gesteld, hoe het aantal arbeidsplaatsen in de bosbouw zich zal ontwikkelen.

De heer Bol stelde dat de verwachting is, dat de ontwikkeling van nieuwe bosbouwtechnieken en de voortschrijdende mechanisatie tot een reductie van het aantal arbeidsplaatsen zal leiden. Wellicht zal het aantal over 5 jaar zijn gedaald tot ongeveer 2500.

De heer Memelink wees erop, dat indien zich samenwerkingsvormen ontwikkelen nog een verdere daling van het aantal arbeiders zal optreden, omdat het dan mogelijk zal zijn de arbeiders volledig bij bosbouwwerkzaamheden in te zetten. Dan zal het niet meer, zoals thans in vele gevallen, nodig zijn om der wille van de continuïteit, de arbeiders werkzaamheden te laten verrichten, die in feite als nevenwerk moeten worden beschouwd. Het feit, dat thans wellicht van een zekere onderbezetting in de bosbouw sprake is, waarop de heer van Daalen attendeerde, doet volgens de heer Bol, aan deze verwachtingen nauwelijks iets af.

De door de heer Bol geponeerde stelling, dat schaalvergroting nodig is om de inzet van moderne bosbouwmachines mogelijk te maken, roept de vraag op of het bij de Nederlandse verhoudingen wel mogelijk zal zijn, de ongetwijfeld kostbare machines economisch verantwoord te gebruiken. Voorts rees de vraag of de zwaarte van de bosarbeid niet enigszins wordt overdreven. De heer Bol antwoordde, dat de mechanisatie uiteraard aan de Nederlandse verhoudingen zal moeten worden aangepast, doch dat hier stellig mogelijkheden zullen liggen, indien men althans komt tot schaalvergroting. Bovendien kan men in Nederland trachten zoveel mogelijk werk buiten het bos (Centrale houtstapelplaatsen) te doen plaatsvinden. In dit verband is het een voordeel, dat kan worden beschikt over een goed wegenstelsel. Een ontwikkeling in de richting van machinale arbeid zal enerzijds nodig zijn, omdat verwacht moet worden dat handarbeid in de toekomst relatief steeds duurder zal worden en anderzijds, omdat de bosarbeid relatief inderdaad zware arbeid is. Brengt men daarin geen verandering, dan dient men te rekenen met sterke afvloeiing van bosarbeiders. De ontwikkeling van de gemechaniseerde vormen van arbeid zal derhalve met kracht moeten worden voortgezet.

Vervolgens werd vrij uitvoerig stilgestaan bij het winstprincipe van de houtproducent, die volgens de heer Gerritsen de prijs, die hij ontvangt bepaald ziet door terugcalculatie, uitgaande van de wereldmarktprijs. Hoewel men deze methode van terugcalculatie niet als onjuist kan kwalificeren, vormt deze wel een uitdaging aan de houtproducent om deze situatie te doorbreken.

Ten aanzien van de samenwerking stelde de heer Gerritsen dat deze zich naar zijn overtuiging dient te ontwikkelen uit de samenwerking van beperkte omvang tussen personen die elkander kennen. De heer Memelink daarentegen zag voordelen in een bredere aanpak, omdat een grotere opzet onge-

twijfeld economisch bepaalde voordelen heeft. Daarna werd gesteld, dat de grond hier te lande in feite te duur is om er bosbouw op te bedrijven. Dat dit nochtans geschiedt, is een gevolg van de liefde van de boseigenaar voor zijn bezit. In dit verband was de heer Memelink van mening, dat niet uit het oog mag worden verloren, dat het bos een „multiple use" karakter heeft, zodat het probleem van de grondkosten ook uit dat gezichtspunt dient te worden gezien. Een scheiding tussen houtproductiefunctie en overige functies is noodzakelijk.

Vervolgens rees de vraag, of uitgaande van een dergelijke scheiding op lange termijn de houtproductie mogelijk weer een economische basis zou krijgen door invoering van andere arbeidstechnieken, doorvoering van mechanisatie en toepassing van nieuwe houtteeltkundige methoden. Voorwaarde daarbij zou echter moeten zijn, dat er een zekere „planning" komt, die aan de individuele eigenaren, die bereid zijn samen te werken, de nodige gegevens kan verschaffen. De Staat zou voor dit doel wellicht haar voorlichtingsapparaat beschikbaar kunnen stellen, hetgeen een belangrijke steun zou betekenen. De heer Memelink wees erop, dat men geen te hoge verwachtingen dient te hebben van nieuwe methodieken e.d., omdat deze waarschijnlijk slechts een gedeelte van de kostenstijgingen zullen kunnen opvangen. De mogelijkheden van de Staat om de „planning" te verzorgen, zijn, althans wat het particuliere bosbezit betreft, beperkt. Het is de Staat uiteraard wel mogelijk zulks te doen voor het eigen bosbezit. Spreker achtte het een voordeel dat door de reorganisatie bij het Staatsbosbeheer de praktijk en de voorlichting weer vanuit de juiste achtergrond, d.i. de praktijk kan worden gegeven.

Vervolgens werd de vraag gesteld of de Natuurschoonwet 1928 door de wijze waarop deze wordt uitgevoerd, het in het kader van de samenwerking beslist noodzakelijke, dynamische bosbeheer, niet in de weg staat. De heer Van Soest weer erop, dat een groot deel van het Nederlandse bosbezit 'is gerangschikt onder deze wet en dat deze wet naar de mening van velen inderdaad in bepaalde opzichten verouderd is. De heer de Weichs de Wenne sloot zich hierbij aan en stelde bovendien, dat de uitvoering ervan in de praktijk de ontwikkeling van de bosbouw in moderne richting in de weg staat. Vaak wordt de bestemming volledig vastgesteld, in die zin dat geen enkele wijziging wordt toegestaan, hetgeen zeker ten aanzien van bossen betekent, dat men deze doemt tot ondergang. Dat het bos als zodanig in stand moet worden gehouden staat echter buiten discussie. De instandhouding is immers niet slechts nodig uit een oogpunt van houtproductie, doch evenzeer omdat het bos van grote betekenis is voor het leefklimaat. Ook om die reden, aldus de heer de Weichs de Wenne, is samenwerking in het belang van de bosinstandhouding noodzakelijk. Hier ligt dus een sociaal motief voor samenwerking. Gezien de sociale functie van het bos, zal er een brede samenwerking moeten groeien, die uitgaat boven die van de boseigenaren, namelijk een samenwerking tussen de boseigenaren, het publiek en de overheid. Indien deze samenwerking groeit, ontstaat een beter klimaat voor de bosbouw en de boseigenaren, hetgeen de geneigdheid tot samenwerking van boseigenaren

ten goede zal komen. Voorts werd geconstateerd, dat in de uitgebrachte praeadvieszen helaas onvoldoende de juridische en economische facetten, die aan de samenwerking verbonden zijn, naar voren komen.

Na deze discussie gaf de voorzitter van het forum, dr. J. van Soest, een korte samenvatting, waarin hij met verwijzing naar hetgeen de heer Önneshj in zijn inleiding stelde, constateerde dat het bos hier te lande een dubbele functie heeft, in tegenstelling tot Zweden waar de produktie primair is. Het bosbezit hier te lande vormt een kostbaar kleinood, dat door de boscigenaren met veel liefde is aangelegd. Zij willen dit bezit gaarne handhaven en de gemeenschap ervan laten profiteren tegen een kleine vergoeding. Voorts willen zij trachten door middel van de produktie van hout de bosbouw en het bosbezit een basis te geven. Voor dit laatste zijn verschillende wegen aangegeven: de schaalvergroting, de marktontwikkeling en het gekwalificeerde beheer, dat bij schaalvergroting past en dat met steun van de overheid dient te worden gecreëerd. Ongetwijfeld zal een dergelijke ontwikkeling met zich meebrengen, dat de individuele eigenaar een stukje van zijn beheersvrijheid zal moeten prijsgeven. De continuïteit en de „planning” zijn voor de bosbouw belangrijke zaken, tezamen met het deskundige beheer. Het zal er, aldus de heer van Soest om gaan, in de praktijk vormen te vinden van samenwerking, nu blijkt dat bij de boscigenaren de bereidheid daartoe bestaat. Tenslotte dient het grote belang van de voorlichting te worden gereleveerd. Een enigszins zakelijke instelling van de boscigenaren zou stellig een positieve werking op het effect van de voorlichting hebben.